

حمید پارسانیا
از نخستین دانش‌آموختگان رشته جامعه‌شناسی پس از انقلاب اسلامی،
رئیس سابق دانشگاه باقرالعلوم (ع) و رئیس فعلی کمیسیون حوزوی شورای
عالی انقلاب فرهنگی است.

واکاوی دیدگاه آیت‌الله جوادی درباره علوم موجود

عقلانیت بین‌راه و خطاهای نظام‌مند

حجت‌الاسلام دکتر حمید پارسانیا

توسعه غربی و ریشه‌های شناختی و ارزشی آن

آنچه در ادبیات امروزی «توسعه» از این واژه مراد می‌شود، ناظر به تجربه موجودی است که در جهان غرب شکل گرفته و بین این توسعه با عقلانیت نیز نسبتی برقرار شده است. در واقع نوعاً این گونه از توسعه، نتیجه عقلانیت مدرن دانسته می‌شود. از جمله جامعه‌شناسانی که به این مسأله پرداخته و آن را موضوع مباحث و مطالعات خویش قرار داده، «ماکس وبر» است. او معتقد است که جهان غرب و تمدن جدید مبتنی بر نوع خاصی از عقلانیت یعنی عقلانیت معطوف به هدف است. وی تجدد و توسعه را نیز محصول همین عقلانیت می‌داند. آنچه وبر به عنوان عقلانیت از آن یاد می‌کند، همان چیزی است که مترادف با Science یعنی دانش تجربی و علم ابزاری شناخته می‌شود. موضوع دانش تجربی، طبیعت است، هدف آن تسلط انسان بر طبیعت می‌باشد و کار خود را با روش خاص تجربی دنبال می‌کند. این عقلانیت، ناظر به سطحی از معرفت عقلی بشر است که قلمرو آن عالم طبیعت است. همچنین از یک‌سری مبادی بهره می‌برد که برخی از آن‌ها ناظر به هدف است که این شناخت به دنبال چه مقصودی است و بخشی دیگر از این مبادی ارزش‌هایی است که سمت‌وسوی استفاده از آن را تعیین می‌کند.

حجت‌الاسلام پارسانیا از شناخته‌شده‌ترین شاگردان آیت‌الله جوادی آملی به‌شمار می‌رود و بسیاری از آثار فلسفی، معرفت‌شناختی و تفسیری ایشان با نظارت و اشراف وی منتشر می‌شود. حمید پارسانیا به این پرسش ما پاسخ گفته است که نقاط تمایز و افتراق نظریه علم دینی آیت‌الله جوادی با دیدگاه‌های متجدد و متحجر درباره عقلانیت چیست و پذیرش نگرش ویژه ایشان، چه پیامدهایی در زمینه تلقی ما از الگوی توسعه خواهد داشت؟

عقلانیت تجربی و توسعه اسلامی

مفهوم‌شناسی توسعه از دیدگاه عقلانیت اسلامی

پرسشی که در این یادداشت درصدد بررسی آن هستیم این است که عقلانیت اسلامی در مواجهه با مفهوم «توسعه» چه ارمانی برای انسان معاصر دارد؟ برای آن که قلمرو بحث را محدود کرده باشیم، نگاه خود را به دیدگاه‌های آیت‌الله جوادی آملی دامت برکاته در کتاب «منزلت عقل در هندسه معرفت دینی» معطوف و بر آن تمرکز می‌کنیم.

دکتر حسن عبدی

حسن عبدی دکترای فلسفه خود را از دانشگاه تهران گرفته و اکنون هم‌زمان با تحصیلات حوزوی در مقطع خارج فقه، در دانشگاه باقرالعلوم قم کارشناسی ارشد علوم اجتماعی می‌خواند. وی در حوزه‌ها و دانشگاه به تدریس و تحقیق در زمینه فلسفه و معرفت‌شناسی می‌پردازد.